

PRESSEMELDING fra EUs narkotikabyrå i Lisboa

KOKAIN, AMFETAMIN, ECSTASY OG CANNABIS: DEN SENESTE UTVIKLINGEN

Kokain er blitt det foretrukne sentralstimulerende stoff blant mange unge europeere

(24.11.2005 LISBOA) Kokain utgjør en vesentlig del av narkotikabildet i Europa, rapporterer **EUs narkotikabyrå (EONN)** i sin **Årsrapport for 2005 om narkotikasituasjonen i Europa**, som lanseres i Brussel i dag. Indikasjonene på økt import og bruk av kokain er overveldende, og man har stadig mer omfattende dokumentasjon på kokainrelaterte helseproblemer.

EONN anslår at totalt rundt 9 millioner europeere (eller 3% av alle voksne) har brukt kokain en eller annen gang. Et sted mellom 3 og 3,5 millioner (1% av alle voksne) kan ha prøvd stoffet i løpet av siste år, mens ca. 1,5 millioner (0,5% av alle voksne) klassifiseres som aktuelle brukere og har brukt kokain i løpet av siste måned. Bruken er hovedsakelig konsentrert blant unge voksne (15–34 år), særlig unge menn, og i urbane områder.

Kokainbruken varierer landene imellom, men i henhold til de fleste nasjonale undersøkelser har mellom 1% og 11,6% av alle unge europeere noen gang prøvd stoffet, og mellom 0,2% og 4,6% har brukt det i løpet av de siste 12 månedene.

Spania og **Storbritannia** rapporterer høyest nivå av kokainbruk, idet over 4% av alle unge der har brukt stoffet i løpet av det siste året, og nivået av kokainbruk er altså høyere enn nyere bruk av ecstasy eller amfetamin. Disse anslagene nærmer seg nå det vi har sett i USA, sier byrået, og nærer dermed opp under bekymringene for at kokain skal bli det foretrukne stimulerende stoffet for mange unge i deler av Europa (¹).

Siden slutten av 1990-tallet har undersøkelser i **Danmark, Italia, Ungarn, Nederland** og **Østerrike** avdekket tegn på en økning i nyere kokainbruk blant unge voksne. I **Spania** og **Storbritannia** fant den kraftigste økningen sted allerede før 2001, men nyere data tyder på at denne stigende trenden nå kan flate ut.

Bruken av *crack* – et stoff som kan gi store helseskader og sosiale problemer – er ennå begrenset, ifølge dagens rapport. Signifikant bruk av *crack* rapporteres bare fra noen få store byer, framfor alt i **Nederland** og **Storbritannia**.

Dramatisk økning i kokainbeslagene i Europa

De nyeste tallene viser at det ble beslaglagt nesten dobbelt så mye kokain i **EU** i 2003 som i 2002, 90 tonn mot 47 tonn, noe som klart viser at Europa er blitt et betydelig marked for dette stoffet. Mesteparten av kokainet føres inn i **EU** over **den iberiske halvøy** og **Nederland**, og **afrikanske** og **karibiske** land er de viktigste transittområdene for smugling til Europa. **Spania** og **Nederland** rapporterer de største beslagene av kokain i **EU**. I disse landene ble beslaglagte mengder mer enn doblet mellom 2002 og 2003.

Kokain får stadig større innvirkning på folkehelsen

Det framgår av rapporten at det nå er flere som søker behandling for kokainrelaterte problemer i Europa. Ca. 10% av alle søknader om behandling for narkotikaproblemer i Europa gjelder nå kokainbruk, selv om det er registrert store variasjoner fra et land til et annet. De høyeste andelene av klienter som søker behandling for

kokainbruk, finnes i **Spania** (26%) og **Nederland** (38%). I **Nederland** var det i 2003 flere nye klienter som søkte behandling for kokainproblemer enn for opiatbruk.

Kokainrelaterte dødsfall, sier **EONN**, er et «alvorlig og muligens underrapportert problem». Kokainbruk forekommer hyppig blant opiatbrukere og påvises ofte sammen med opiater ved overdoser. Anslag tilsier at kokain spiller en «utslagsgivende rolle» i rundt 10% av alle narkotikarelaterte dødsfall (fra 1% til 15% avhengig av land). Ifølge rapporten kan dette innebære at det er flere hundre kokainrelaterte dødsfall hvert år i **EU**. Dødsfall som tilskrives kokainbruk alene, forekommer imidlertid sjelden, men det har kommet fram bekymringer om dette stoffets potensial for å forverre hjerte- og karproblemer.

Ingen tegn til nedgang i bruken av andre sentralstimulerende stoffer

Tall fra de siste undersøkelsene viser at trenden fortsatt er for oppadgående når det gjelder bruken av ecstasy og amfetamin blant unge voksne i de fleste landene i **EU**, fastslår **EONN** (2).

Ecstasy ble først rapportert brukt i noe særlig omfang i Europa i 1990-årene, og nå har de fleste landene like høye tall – om ikke høyere tall – for ecstasy som for amfetamin. Byrået anslår at om lag 2,6 millioner voksne i **EU** nylig har brukt ecstasy (0,8% av alle voksne).

Nasjonale undersøkelser viser at mellom 0,6% og 13,6% av alle unge voksne rapporterer å ha prøvd ecstasy, og 0,4-6,0% å ha brukt ecstasy i løpet av det siste året. Vi finner de høyeste tallene for nyere ecstasybruk blant unge voksne i **Estland** (3,7%), **Spania** (3,8%), **Den tsjekkiske republikk** (5,9%) og **Storbritannia** (6,9%). Men i motsetning til de fleste landene som har lagt fram data, rapporterer både **Tyskland**, **Hellas** og **Storbritannia** at bruken av ecstasy har stabilisert seg.

Danmark, **Estland** og **Storbritannia** er de landene som har høyest utbredelse av nyere bruk av amfetamin blant unge voksne (anslag på rundt 3%). Men **Storbritannia** er det eneste landet i **EU** som rapporterer om en signifikant nedgang i nyere bruk av amfetamin i denne aldersgruppen (15–34 år).

Europa holder fortsatt stand som et viktig senter for ecstasy- og amfetaminproduksjon

Selv om Europa fortsatt er sentrum for verdens produksjon av ecstasy, synes Europas relative betydning å avta i takt med at ecstasyproduksjonen i andre deler av verden tar seg opp. Mesteparten av verdens produksjon av amfetamin og faktisk også amfetaminbeslag skjer i Europa. I 2003 ble amfetaminlaboratorier avdekket i **Belgia**, **Tyskland**, **Estland**, **Litauen**, **Luxembourg** (liten skala), **Nederland**, **Polen** og **Storbritannia**.

Mesteparten av amfetaminet som ble beslaglagt i 2003, var produsert i **Nederland**, etterfulgt av **Polen** og deretter **Belgia**. Når det gjelder mengde, sto **Vest- og Sentral-Europa** for ca. 82% av all amfetamin som ble beslaglagt i verden i 2003. De beslaglagte kvanta synes å ha gått opp siden 2002.

Europa går imot den globale trenden – ingen tegn på økt metamfetaminbruk

Selv om problemene knyttet til bruk av metamfetamin øker i **Afrika**, **Asia**, **Australia**, **New Zealand** og **USA**, ser det ut til at det bare er **Den tsjekkiske republikk** og **Slovakia** som har noen signifikant bruk av stoffet i **EU**. **Den tsjekkiske republikk** har hatt et lokalt problem siden 1980-årene, og over 50% av alle søknader om narkotikabehandling gjelder problemer med metamfetamin.

I forbindelse med dette har **EONNs styreleder Marcel Reimen** følgende kommentar: «Mange europeiske land har sterke bånd til deler av verden hvor man finner metamfetaminproblemer. Ettersom det europeiske markedet for sentralstimulerende midler blir stadig større, kan man ikke overse faren for at metamfetaminbruk vil bre om seg. Tvert imot er dette et viktig område hvor man fortsatt må være i høyeste beredskap, og hvor forebyggende tiltak må settes inn.

Bekymrende popularitet for naturlig forekommende hallusinogener

Bruken av syntetiske hallusinogene stoffer som LSD er lite utbredt i Europa. Det framgår imidlertid av dagens rapport at eksperimentering med naturlig forekommende hallusinogener, f.eks. «*magic mushrooms*», er et

forholdsvis utbredt fenomen blant skoleungdommer (15–16 år). I 2003 var livstidsprevalensen av bruk av «magic mushrooms» like høy som for ecstasybruk i **Den tsjekkiske republikk, Danmark, Italia, Nederland, Østerrike** og **Polen** og faktisk høyere i **Belgia, Tyskland** og **Frankrike**.

Over 62 millioner europeere har prøvd cannabis

EONN anslår at over 62 millioner europeere (dvs. over 20% av alle voksne) har prøvd cannabis, og at ca. 20 millioner (over 6% av alle voksne) har brukt cannabis i løpet av det siste året. Ca. 9,5 millioner (knappe 4% av alle voksne) er klassifisert som aktuelle brukere, og grovt regnet 3 millioner unge voksne, for det meste unge menn, bruker cannabis daglig eller nesten daglig.

Cannabis – de nasjonale forskjellene blir mindre og mindre

Siden midten av 1990-årene har den dominerende trenden i Europa når det gjelder bruk av cannabis, vært oppadgående (³). For cannabis har bildet i **EU** imidlertid vært lite ensartet, og **Storbritannia** har historisk utmerket seg med høyest prevalenstill.

Men ifølge **EONN** er dette ikke lenger tilfellet, for andre land haler innpå, og situasjonen i **Storbritannia** har vært stabil siden 1998. Nivåene for nyere bruk blant unge voksne ligger f.eks. nå på 17,3% i **Spania**, 19,5% i **Storbritannia**, 19,7% i **Frankrike** og 22,1% i **Den tsjekkiske republikk**. (Den laveste utbredelsen av nyere bruk av cannabis blant unge voksne finner vi i **Hellas, Sverige, Polen** og **Portugal**).

ESPAD, Den europeiske undersøkelsen om skoleelevers rusmiddelvaner (⁴), gir nyttige opplysninger om langsiktige trender (1995-2003) for bruk av narkotika blant europeisk skoleungdom (15-16 år) og viser tegn på sammenfallende trender når det gjelder bruk av cannabis. I henhold til **ESPAD** var livstidsprevalensen for cannabisbruk i denne aldersgruppen i 1995 på 41% i **Storbritannia** og 37% i **Irland**, som er svært mye høyere enn i alle andre **EU**-land som deltok i undersøkelsen. **Den tsjekkiske republikk** (22%) var det eneste andre **EU**-landet som rapporterte anslag over 20%. De fleste landene rapporterte anslag under 10%.

ESPAD-dataene for 2003 avdekker imidlertid et helt annet bilde idet ni **medlemsstater i EU** rapporterer om anslag for livstidsprevalens over 20%: **Den tsjekkiske republikk** (44%), **Irland** (39%), **Storbritannia** (38%), **Frankrike*** (38%), **Slovenia** (28%), **Italia** (27%), **Slovakia** (27%), **Danmark** (23%) og **Estland** (23%). Økningen i livstidsprevalensen av cannabisbruk er mest uttalt i **EUs nye medlemsstater i Sentral- og Øst-Europa**, som fram til 1995 ofte hadde svært lave tall (generelt under 10%).

Det landet som rapporterte det høyeste anslaget for livstidsprevalens av cannabisbruk blant 15-16-årige skoleelever i Europa i 2003, var **Den tsjekkiske republikk** (44%), mens høyeste anslag for bruk siste måned var fra **Spania** og **Frankrike** (22%). Fra 1999 til 2003 hadde **Den tsjekkiske republikk** 5% økning i antallet skoleelever som rapporterte å ha prøvd cannabis for første gang før fylte 13 år. **Nederland** og **Storbritannia** rapporterte imidlertid begge en liten nedgang på 1% i dette tallet, selv om en endring i denne størrelsesordenen er vanskelig å fortolke.

Blandingsbruk – et sentralt trekk ved narkotikasituasjonen i Europa

Ettersom blandingsbruk nå er et sentralt trekk ved narkotikasituasjonen i Europa, sier rapporten, er det ikke lenger realistisk å gjennomføre stoffspesifikke analyser.

Derfor konkluderer også **EONNs direktør Wolfgang Götz**: «En analyse av narkotikabrukens innvirkning på folkehelsen i dag må også ta i betraktning at det samtidig foregår forbruk av psykoaktive stoffer, som omfatter både alkohol og tobakk, noe som kompliserer bildet ytterligere. Fokusering på trender for ett stoff kan derfor være misvisende hvis det innbyrdes forholdet mellom de ulike typene rusmidler overses.»

Merknader og definisjoner

Alle voksne = 15-64 år, Unge voksne = 15-34 år, Livstidsprevalens = prøvd minst én gang/noen gang brukt, Nyere bruk = siste 12 måneder, Aktuell bruk = siste måned/30 dager.

⁽¹⁾ Se kommentar til *Årsrapporten for 2005*, fig. «Nyere bruk (siste år) av kokain blant unge voksne (15-34 år).

⁽²⁾ Se kap. 4, fig. 8 og 9.

⁽³⁾ Se kap. 3, fig. 4.

⁽⁴⁾ <http://www.espad.org/index.html> (* Frankrike har bare deltatt i ESPAD siden 1999).